

การตั้งครรค์แทนตามแนวคิดพุทธจริยศาสตร์ : อัมบุญหรืออัมบา^๑

Surrogacy in Buddhist Ethics : Merit or Sin

รัตนะ ปัญญาภา^๒

Rattana Panyapa

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของข้อค้นพบจากการวิจัยเรื่องพุทธจริยศาสตร์กับการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์มุ่งนำเสนอเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับการตั้งครรค์แทน ๒ ประเด็นคือ ปัญหาเชิงจริยศาสตร์ในการตั้งครรค์แทนและเกณฑ์ตัดสินปัญหาจริยธรรมในการตั้งครรค์แทนในกรอบแนวคิดของพุทธจริยศาสตร์ ใช้วิธีการวิจัยเชิงเอกสารและวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาที่ค้นพบจากเอกสารทั้งระดับปฐมภูมิและทุติยภูมิ ผลการวิจัยพบว่า ๑) การตั้งครรค์แทนก่อให้เกิดปัญหาเชิงจริยศาสตร์ ๒ ประเด็นคือ ปัญหาเกี่ยวกับสถานะความเป็นมารดาที่แท้จริงของทารกในครรภ์ของหญิงที่ตั้งครรค์แทน ปัญหาเชิงจริยศาสตร์เกี่ยวกับคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และปัญหาเชิงจริยศาสตร์ในการค้ามนุษย์ และ ๒) การตั้งครรค์แทนในมิติของกฎแห่งกรรมและการเกิดใหม่ถือว่า มารดาผู้ตั้งครรค์แทน ทารก และหญิงเจ้าของเชื้ออามีความสัมพันธ์โดยสายโลหิตในสังสารวัฏมาก่อน การตั้งครรค์แทนถือว่าเป็นกรรมดีถ้าทำด้วยกุศลเจตนาและมีจุดมุ่งหมายที่ชอบธรรม บุคคลที่เป็นเจ้าของเชื้อสืบทอดแทนนั้นถือว่าเป็นบิดามารดาที่แท้จริงของทารก และการตั้งครรค์แทนที่ทำในกรณีเพื่อการพาณิชย์ถือว่าเป็นการทำลายคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์

คำสำคัญ: การตั้งครรค์แทน, พุทธจริยศาสตร์

^๑ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของข้อค้นพบจากงานวิจัยเรื่อง “พุทธจริยศาสตร์กับการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์” ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี พ.ศ. ๒๕๕๘

^๒ สาขาวิชาปรัชญาและศาสนา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

Abstract

This article was a part of the research entitled the Buddhist Perspective and the implementation of technology assisting reproduction. The article aimed at presenting the two major dimensions concerning the surrogacy including: the moral problems and the criteria for problem judgment based on the Buddhist perspective. This article was the documentary research done by studying the documentary, both primary and secondary sources. According to the research findings, the following issues were found: 1) there were three main problems from surrogacy which were of the genetic mother status, the human values and dignity and the human trafficking, 2) it was based on the fruit of karma and rebirth perspectives, it was believed that the surrogate mother might previously be associated with the lineage of the rebirth cycle. Moreover, the surrogacy would be considered as the good karma when the intention was concerned with the morality. Also, the only ancestral lineage would be viewed as the real parentage. Additionally, viewed from the perspective of Buddhist ethics; the commercial purpose for surrogacy considerably is considered to devalue the human dignity.

Keywords: Surrogacy, Buddhist Ethics

๑. บทนำ

นับตั้งแต่วิทยาการแพทย์เจริญก้าวหน้า เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ (Assisted Reproductive Technologies หรือ ART) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมาก ในสังคมโลกปัจจุบัน เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆ ของมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีการมีบุตรยาก ระบบสืบพันธุ์ผิดปกติ หรือการมีโรคที่อาจจะส่งผลร้ายแรงติดต่อกัน ทารก เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์อันเป็นที่นิยมมาตั้งแต่อดีต คือ การปฏิสนธิภายนอกร่างกาย หรือเด็กหลอดแก้ว (IVF-InVitro Fertilization) คือ การนำไข่และเชื้ออสุจิมาผสมให้เกิดการปฏิสนธิกลายเป็นตัวอ่อนในห้องทดลอง หลังจากนั้นจึงนำตัวอ่อนที่เกิดขึ้นใส่กลับเข้าหลอดมดลูกหรือโพรงมดลูก เพื่อให้เกิดการตั้งครรภ์ฝังตัวและเจริญต่อไปเป็นทารกในครรภ์ อีกวิธีหนึ่งคือ การทำกิฟท์ (GIFT=Gamete Intra Fallopian Transfer) คือ การนำเอาไข่และตัวอสุจิไปใส่ไว้ที่ท่อนำไข่ เพื่อให้เกิดการปฏิสนธิหรือรวมตัวกันตามธรรมชาติ หลังจากนั้นหากไข่และอสุจิสามารถปฏิสนธิกันได้ก็จะมีอาการเจริญเติบโตเป็นตัวอ่อนและเดินทางมาฝังตัวในโพรงมดลูก และเกิดเป็นการตั้งครรภ์ในที่สุด^๓ นอกจากนี้วิธีการดังกล่าวข้างต้นแล้ว ในรอบทศวรรษที่ผ่านมา พบว่ามีเทคโนโลยีการเจริญพันธุ์อีก ๒

เรื่องที่เป็นที่กล่าวถึงเป็นอย่างมาก ได้แก่ การทำโคลนนิ่ง (Cloning) และการให้หญิงอื่นตั้งครรภ์แทน หรือที่เรียกว่า “อุ้มบุญ” (Surrogacy)ซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น การที่แพทย์นำเชื้ออสุจิของสามีผสมกับไข่ของภรรยา (ผสมนอกมดลูก) จนเกิดเป็นตัวอ่อนแล้วนำตัวอ่อนไปฝากใส่ไว้ในครรภ์ของหญิงอีกคนหนึ่งซึ่งตกลงรับตั้งครรภ์ให้^๔

ในกรณีการตั้งครรภ์ มีประเด็นที่สำคัญ คือ สถานะทางกฎหมายของเด็กที่เกิดมาโดยวิธีการอุ้มบุญนั้นจะเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของฝ่ายใดรวมทั้งจะบันทึกชื่อใครในฐานะบิดา มารดาของเด็กในสูติบัตร ส่วนสามีภรรยาเจ้าของเชื้ออสุจิและไข่ เมื่อฝ่ายหญิงเจ้าของไขมิได้เป็นผู้ตั้งครรภ์จึงไม่อาจอ้างการเป็นมารดาโดยชอบด้วยกฎหมายได้ ส่วนชายเจ้าของเชื้ออสุจิก็มิได้เป็นสามีของหญิงผู้ตั้งครรภ์จึงไม่อาจอ้างว่าเป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเด็ก จะเป็นได้ก็แต่เพียงผู้รับบุตรบุญธรรมเท่านั้น ก่อให้เกิดปัญหาเรื่องสิทธิทางจริยธรรมของผู้ที่มีสิทธิเป็นพ่อแม่ของทารก และถ้ากรณีที่ว่าจ้างละเลยความรับผิดชอบไม่ยอมรับผิดชอบทารกในครรภ์หญิงผู้รับตั้งครรภ์มีสิทธิที่จะทำแท้งทารกได้หรือไม่ ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งทางจริยธรรมในอีกหลายมิติ ส่วนการใช้เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์อื่นๆ เป็นปัญหาใน

^๓วิบูลย์ สันนะพัฒนะ. การรักษาคูสมรสที่มีบุตรยาก. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: อ้างอิงจาก http://www.vichaiyut.co.th/jul/30_012548/30_01-2548_P71-77.pdf [๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๗]

^๔Department of Health. “Review of the Surrogacy Act 2008” in Report to the Western Australian Parliament (Australia : Government of Western Australia, 2014) : 2.

เรื่องสถานะความเป็นบิดามารดาที่ขอด้วยกฎหมายของเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ไม่สอดคล้องกับความสัมพันธ์ในทางพันธุกรรมเป็นปัญหากฎหมายและจริยธรรมเกี่ยวกับการคุ้มครองชีวิตอันเกิดจากเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์

ในอดีตที่ผ่านมาพบว่า มีผู้การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการตั้งครรภ์แทนของเกียรติกศักดิ์ ดวงจันทร์ (๒๕๕๗)^๕ ที่ศึกษาพุทธจริยศาสตร์กับการตั้งครรภ์แทนส่วน Rae (n.d.)^๖, Dirrickx (๒๐๑๔)^๗, Hughes (๒๐๐๗)^๘, Vayena, Rowe และ Griffin (๒๐๐๒)^๙, Clemmit (๒๐๐๙)^{๑๐} จะศึกษา

^๕เกียรติกศักดิ์ ดวงจันทร์ “พุทธจริยศาสตร์กับการตั้งครรภ์แทน” ใน วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ (๒๕๕๗) : ๑๘๕-๑๙๘.

^๖รายละเอียดจาก Rae, Scott B ,BRAVE NEW FAMILIES?: The Ethics of the New Reproductive Technologies, (California: Talbot School of Theology, Biola University, La Mirada, n.d.).

^๗รายละเอียดจาก Dirrickx, Ethics of Reproductive Technologies : Intensive Course on Ethical Issues in Reproductive Medicine, (Belgium: Faculty of Medicine KU Leuven, 2014).

^๘รายละเอียดจาก Hughes, James. Buddhist Bioethics, (California: John Wiley & Sons, Ltd, 2007).

^๙Vayena, Effy Rowe Patrick J. and Griffin, P. David, Current Practices

วิเคราะห์การใช้เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์ในเชิงจริยศาสตร์ภาพรวม และที่ศึกษาเป็นเฉพาะประเด็นไปก็มี เช่น การการตั้งครรภ์แทน (Constantinidis and Cook ๒๐๑๑)^{๑๑} นอกจากนี้ เป็นการศึกษาการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ในเชิงจริยศาสตร์ (Reproductive Ethics)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ในขอบเขตของพุทธจริยศาสตร์ในสองประเด็นหลักคือ ปัญหาเชิงจริยศาสตร์ในการตั้งครรภ์แทน และเกณฑ์ตัดสินปัญหาจริยธรรมในการตั้งครรภ์แทนตามกรอบของพุทธจริยศาสตร์

๒. วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑) เพราะศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเชิงจริยศาสตร์ในการตั้งครรภ์แทนในกรอบแนวคิดของพุทธจริยศาสตร์

and Controversies in Assisted Reproduction, (Geneva: World Health Organization, 2002).

^{๑๐}Clemmit, Marcia

“Reproductive Ethics” in *CQ Researcher*. Vol.19 No.19 (May 15, 2009) : 451-458

^{๑๑}Constantinidis, Deborah and Cook, Roger “Australian perspectives on surrogacy: the influence of cognitions, psychological and demographic characteristics.” in *Human Reproduction* Vol.27, No.4 (2012) : 1080-1087.

๒) เพื่อศึกษาเกณฑ์ตัดสินปัญหาจริยธรรมในการตั้งครรภ์แทนในกรอบแนวคิดของพุทธจริยศาสตร์

๓. ขอบเขตของโครงการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้กระบวนการวิจัยเชิงเอกสารเป็นหลักในการศึกษาและรวบรวมข้อมูล โดยมีขอบเขตเนื้อหาคือการวิเคราะห์ปัญหาจริยธรรมในการตั้งครรภ์แทน ตามแนวคิดพุทธจริยศาสตร์ โดยศึกษาจากงานวิจัย บทความวิจัย บทความวิชาการ พระไตรปิฎก ภาษาบาลีและภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย คัมภีร์อรรถกถา ตลอดจนงานนิพนธ์ด้านพระพุทธศาสนาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจริยธรรมในการตั้งครรภ์แทน

๔. ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสารทั้งงานวิจัย พระไตรปิฎก อรรถกถา และฎีกา พบว่า การตั้งครรภ์แทนเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดปัญหาจริยธรรมหลายประเด็นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าวิเคราะห์ในมิติของพุทธจริยศาสตร์จะพบว่า มีความขัดแย้งทางจริยธรรม (Moral dilemma) และปัญหาจริยธรรม (Moral problem) ซึ่งผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

๑. ปัญหาเชิงจริยศาสตร์ในการตั้งครรภ์แทนในกรอบแนวคิดของพุทธจริยศาสตร์

การตั้งครรภ์แทน (surrogacy) หมายถึงการตั้งครรภ์โดยการอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ โดยให้หญิง

ที่ตกลงกับคู่สมรสหรือสามีภรรยาที่ภรรยาไม่สามารถตั้งครรภ์เองได้ ตั้งครรภ์แทน โดยมีข้อตกลงว่าจะยกทารกในครรภ์ให้เป็นบุตรของสามีภรณานั้น โดยทั่วไปนิยมเรียกว่า “อุ้มบุญ”^{๑๒} ซึ่งจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการใช้เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์โดยการตั้งครรภ์แทนนั้น เพื่อช่วยเหลือคู่สมรส ที่มีปัญหาการมีบุตรยาก หรือฝ่ายหญิงประสบปัญหาเกี่ยวกับการเจริญพันธุ์ไม่สามารถตั้งครรภ์เองได้ เช่น กรณีของนางคริสติน่า คาลเร็ด ที่ไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ เพราะได้ผ่าตัดนำมดลูกออกแล้ว แต่เธอและสามีมีความประสงค์จะมีบุตร แพทย์แนะนำให้ใช้เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์โดยการให้ปฏิสนธิในหลอดแก้ว โดยนำอสุจิของสามีและไข่ของภรรยามาผสมภายนอกแล้วนำไปใส่ในโพรงมดลูกของหญิงที่ตั้งครรภ์แทน (In Vitro Fertilization and Embryo Transfer = IVF, ET) สามีภรรยาจึงได้ให้พยาบาลชื่อแอนนามาทำหน้าที่ตั้งครรภ์แทน แต่เมื่อตั้งครรภ์ได้ ๗ เดือน แอนนามากลับอยากครอบครองทารกในครรภ์^{๑๓} ปัญหาจริยธรรมจึงเกิดขึ้นตามมาเกี่ยวกับสถานะของบิดามารดาว่า ใครคือผู้ที่มีสถานะ

^{๑๒} กมลลา เทพวงศ์. (๒๕๕๖). “การคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์ (อุ้มบุญ)” ใน เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตร ผู้พิพากษา ผู้บริหารในศาลชั้นต้น รุ่นที่ ๑๑ (กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรมสำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ.๒๕๕๖) : ๓.

^{๑๓} วิฑูรย์/อึ้งประพันธ์ “การผสมเทียมกับกฎหมาย” ใน **บทบัณฑิตย** ปีที่๔๔ ฉบับที่ ๒ (๒๕๓๓) : ๕๔-๖๗.

เป็นมารดาที่แท้จริงของทารกในครรภ์ หญิงผู้
ตั้งครรภ์แทนหรือหญิงผู้เป็นเจ้าของไข่

อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาการ
ตั้งครรภ์แทนจากวัตถุประสงค์ของการ
ตั้งครรภ์แทน สามารถแบ่งได้เป็น ๒ ประเภท
คือ

๑) การตั้งครรภ์แทนเพื่อประโยชน์
เชิงพาณิชย์ (Commercial Surrogacy)
กล่าวคือการว่าจ้างให้หญิงคนใดคนหนึ่ง
ตั้งครรภ์แทน ด้วยการทำสัญญาว่าจ้าง โดย
ผู้ว่าจ้างเป็นผู้ชำระค่าใช้จ่ายทั้งหมดขณะ
ตั้งครรภ์จนกระทั่งคลอด เช่น ค่าบริการทาง
การแพทย์ ซึ่งอาจจะตอบแทนแก่หญิงผู้
ตั้งครรภ์แทนนั้น เป็นเงินจำนวนหนึ่งตาม
ข้อตกลง ในต่างประเทศจะมีนายหน้าหรือคน
กลางทำหน้าที่จัดการหญิงตั้งครรภ์แทนให้แก่
คู่สมรสที่ภรรยาไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ ซึ่งคน
กลางนี้มีทั้งแบบแสวงหาผลประโยชน์และไม่
แสวงหาผลประโยชน์

๒) การรับตั้งครรภ์แทนเพื่อ
ประโยชน์ของบุคคลอื่น (Altruistic
Surrogacy) เป็นการตั้งครรภ์แทนเพียงเพื่อ
ช่วยเหลือให้บุคคลที่เป็นที่รัก ญาติพี่น้องหรือ
เพื่อนฝูงมีบุตรได้ โดยไม่หวังผลประโยชน์ใด ๆ
ซึ่งกรณีนี้อาจจะเกิดขึ้นได้โดยที่หญิงที่รับ
ตั้งครรภ์แทนนั้น อาจจะไม่ใช่ญาติหรือไม่มี
ความสัมพันธ์กับคนที่ตั้งครรภ์แทนนั้นในฐานะ
ใด ๆ ก็ได้ แต่บางรายอาจจะรับค่าใช้จ่ายใน
ขั้นตอนการตั้งครรภ์ก็ได้ เพื่อดูแลครรภ์^{๑๔}

^{๑๔} นุกุล สันฐิติเสรี “การพิจารณา
กฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัย
เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์หรือ
การตั้งครรภ์แทน (กฎหมายอุ้มบุญ)” ใน รัฐสภา

จากการตั้งครรภ์แทนทั้งสอง
ประเภทอาจพบปัญหาเชิงจริยศาสตร์ ดังนี้

**๑) สถานะความเป็นมารดาที่
แท้จริงของทารกในครรภ์ของหญิงที่ตั้งครรภ์
แทน**

ต่อปัญหาดังกล่าวนี้ ถ้าพิจารณา
ตามมติกฎหมายก่อนหน้าของไทยจะพบว่า
หญิงที่คลอดบุตรออกมานั้นคือมารดาตาม
กฎหมาย แต่ถ้าตรวจ DNA ผู้เป็นเจ้าของเชื้อ
และไข่เท่านั้น คือบิดามารดาที่แท้จริง เพราะ
DNA ตรงกัน และหญิงที่รับตั้งครรภ์นั้น ไม่มี
ส่วนเกี่ยวข้องแต่ประการใด^{๑๕} นอกจากนี้ ยังมี
ปัญหาซ้ำซ้อน คือ หญิงที่ตั้งครรภ์แทนเกิด
ความผูกพันกับทารกในครรภ์ไม่ประสงค์จะคืน
ทารกให้แก่หญิงชายผู้เป็นเจ้าของน้ำเชื้อและ
ไข่ อีกกรณีหนึ่งคือ ถ้าทารกในครรภ์มีความ
พิการแต่กำเนิด เป็นที่ต้องการของทั้งสองฝ่าย
ก็ยิ่งก่อให้เกิดปัญหาจริยธรรมที่ซับซ้อน
ตามมามากขึ้น

**๒) ปัญหาเชิงจริยศาสตร์ที่
เกี่ยวกับคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์**

การตั้งครรภ์แทนจะมีผลกระทบต่อ
บุคคลอย่างน้อย ๓ ฝ่าย คือ ทารกในครรภ์
หญิงที่ตั้งครรภ์แทน และหญิงที่เป็นเจ้าของไข่
ถามว่าการตั้งครรภ์แทนจะก่อให้เกิดปัญหา
เชิงจริยศาสตร์ในประเด็นศักดิ์ศรีและคุณค่า

สาร ปีที่ ๖๐ ฉบับที่ ๔ (เมษายน ๒๕๕๕): ๗๗-
๙๒.

^{๑๕} สมบูรณ์ คุณาธิคม. เกาะติด
กฎหมายอุ้มบุญ. [ออนไลน์] แหล่งที่มา:
[http://board.](http://board.dserve.org/t/tman/00000483.html)

[dserve.org/t/tman/00000483.html](http://board.dserve.org/t/tman/00000483.html) [๒๙
มิถุนายน ๒๕๕๙]

ความเป็นมนุษย์อย่างไร โดยเฉพาะต่อทั้ง ๓ ฝ่าย อาจตอบได้ว่า มีประเด็นการทำลายคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อหญิงตั้งครรภ์ การใช้มนุษย์เป็นเครื่องมือเหมือนเครื่องจักรและสุดท้าย คือ ผลกระทบต่อจิตใจทารกที่เกิดมา โดยอาจจะสรุปได้ในประเด็นต่อไปนี้

(๑) การตั้งครรภ์แทนเป็นการทำลายศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เพราะหญิงที่ตั้งครรภ์แทนนั้น ไม่แตกต่างจากเครื่องจักรที่ถูกใช้งานเป็นเครื่องมือในการสร้างเด็กขึ้นมาเท่านั้น

(๒) ร่างกายและความสามารถในการตั้งครรภ์ กลายเป็นเครื่องมือที่ให้ผู้มีเงินจ้างเจ้าของร่างกายที่สามารถตั้งครรภ์ได้มาตั้งครรภ์แทน ซึ่งจะรับค่าตั้งครรภ์แทนเฉพาะในกรณีที่ย้ายค่าจ้างหรือค่าตอบแทนเท่านั้น และโดยส่วนมากหญิงที่รับตั้งครรภ์แทนนั้น มีฐานะทางการเงินที่ยากจน

(๓) ผลกระทบต่อจิตใจของเด็กเมื่อรู้ว่า ตนเกิดจากหญิงที่ตั้งครรภ์แทน เด็กจะเกิดผลกระทบทางจิตใจที่รุนแรงเมื่อทราบว่า ตนเกิดจากครรภ์ของหญิงที่บิดามารดาว่าจ้างด้วยจำนวนเงินที่สูงเพื่อให้ได้ตนเอง กล่าวคือ ตนเกิดมาได้เพราะหญิงตั้งครรภ์แทนต้องการเงิน ตนไม่ได้เกิดมาด้วยความรักของหญิงตั้งครรภ์อย่างแท้จริง หรืออาจจะมีควมสับสนว่าตนเป็นบุตรของใคร และถ้าหญิงตั้งครรภ์แทนนั้นมีบุตรแล้ว ถ้าวันหนึ่งบุตรของเธอเห็นมารดาบอบบ่งที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนนั้นให้ผู้อื่น ความรู้สึกสูญเสียนี้เองก็อาจจะทำให้เกิดผลกระทบต่อจิตใจของเด็กนั้นได้

(๔) การตั้งครรภ์แทนไม่แตกต่างจากการซื้อขายเด็กทารก เพราะการที่สามีภรรยาคนหนึ่งไม่สามารถมีบุตรได้ ยอมจ่ายเงินเพื่อจ้างให้หญิงคนใดคนหนึ่งมาตั้งครรภ์แทน และรับเด็กมาเลี้ยงดูเมื่อสิ้นสุดกระบวนการจ้าง ไม่แตกต่างจากการเอาเด็กเป็นสินค้าซื้อขาย เพียงจ่ายเงินเพื่อให้ได้มาไม่แตกต่างจากสินค้าอื่น ๆ

๓) ปัญหาเชิงจริยศาสตร์ในการค้ามนุษย์ นอกจากประเด็นปัญหาจริยศาสตร์ข้างต้นแล้ว การตั้งครรภ์แทนยังก่อให้เกิดกระบวนการทำธุรกิจค้ามนุษย์ข้ามชาติได้ โดยมีบุคคลบางกลุ่มกระทำความผิดกฎหมาย โดยการว่าจ้างหญิงให้ตั้งครรภ์แทน มีการบังคับกักขังจนถึงเวลาคลอด และเมื่อคลอดแล้วก็จะนำทารกไปจำหน่ายให้แก่บุคคลที่ต้องการมีบุตรต่อไป ดังกรณีตัวอย่าง ชาวจีน-ไต้หวันกลุ่มหนึ่ง เปิดบริษัทรับจ้างตั้งครรภ์ทางโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต โดยหลอกให้หญิงชาวเวียดนามให้รับจ้างตั้งครรภ์คนละ ๕,๐๐๐ เหรียญดอลลาร์สหรัฐ และกักขังไว้ในระหว่างการตั้งครรภ์ เพื่อส่งมอบเด็กให้ชาวต่างชาติ จนกระทั่งถูกตำรวจเข้าจับกุม ซึ่งกลุ่มนี้เคยทำในไต้หวันมาก่อนก่อนที่จะย้ายมาทำธุรกิจนี้ในประเทศไทย^{๑๖}

^{๑๖} นกุล สัจจวิติเสรี “การพิจารณากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์หรือการตั้งครรภ์แทน (กฎหมายอุ้มบุญ)” ใน รัฐสภาสาร ปีที่๖๐ ฉบับที่ ๔ (เมษายน ๒๕๕๕):๗๗-๙๒.

๒. เกณฑ์ตัดสินปัญหาจริยธรรมในการตั้งครุฑแทนในกรอบแนวคิดของพุทธจรรยาศาสตร์

การตั้งครุฑแทนตามหลักพุทธจรรยาศาสตร์อาจวิเคราะห์ได้ ๓ ประเด็น คือ การตั้งครุฑแทนในมิติของกฎแห่งกรรมและการเกิดใหม่ การตั้งครุฑแทนกับสถานะความเป็นบิดามารดาที่แท้จริงของทารก และการตั้งครุฑแทนกับการทำลายคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งอาจวิเคราะห์ได้ ดังนี้

๑) การตั้งครุฑแทนในมิติของกฎแห่งกรรมและการเกิดใหม่

ตามหลักพุทธจรรยาศาสตร์ การเกิดเป็นมนุษย์มีความสัมพันธ์กับกฎแห่งกรรมหรือการกระทำในอดีตชาติของผู้เกิด กฎแห่งกรรมและการเกิดใหม่ (Law of Karma and Rebirth) เป็นสิ่งที่แยกกันไม่ออก การที่มนุษย์จะเกิดใหม่ เป็นอะไร ขึ้นอยู่กับกฎแห่งกรรมเป็นผู้กำหนด ในกรณีการตั้งครุฑแทนอาจกล่าวได้ว่า กรณีการตั้งครุฑแทนนั้น อาจจะถูกเหมื่อนมองข้ามกฎแห่งกรรมในการเกิดเป็นพ่อแม่ลูกกันด้วยอำนาจผลกรรม แต่มองไปที่การใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ให้ได้มาซึ่งการเกิดของทารก หลึงตั้งครุฑหรืออุ้มท้องแม้จะมีความรักและผูกพันกับทารกที่คลอดออกมาเพียงใด แต่สถานะความเป็นมารดา กลับกลายเป็นหญิงผู้เป็นเจ้าของไข่ ถ้าถามว่า สิ่งนี้เป็นไปตามกฎแห่งกรรมหรือไม่ อาจกล่าวได้ว่า กฎแห่งกรรมคือ กฎแห่งเหตุและผล มีเหตุก็ต้องมีผล มีผลโดยปราศจากเหตุไม่ได้ มีกฎแห่งการเกิดขึ้น ตั้งอยู่และดับไปโดยการอิงอาศัยกันและกันระหว่างเหตุปัจจัยที่มีอยู่ใน

ธรรมชาติ^{๑๗} การเกิดเป็นอะไรด้วยรูปแบบใดล้วนแล้วแต่เป็นไปตามกฎที่เรียกว่า ชนกกรรม คือกรรมที่ทำให้เกิด ดังความในคัมภีร์วิสุทธิมรรคที่ว่า ชนกกรรมเป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี ชนกกรรมนั้น ย่อมยังวิบากชั้นธที่ เป็นฝ่ายกามภพ รูปภพ อรูปภพให้เกิดในปฏิสนธิบ้าง ในอดีตกาลบ้าง^{๑๘} และการเกิดนี้วนไปแบบไม่มีที่สิ้นสุด^{๑๙} และการเกิดนี้เวียนไปตามสถานะต่าง ๆ และผูกพันกับเพื่อนมนุษย์ด้วยสถานะที่แตกต่างกันไปในแต่ละภพชาติ ดังความที่ปรากฏในมาตุสูตรที่ว่า “ภิกษุทั้งหลายสงสารนี้มีเบื้องต้นและเบื้องปลายรู้ไม่ได้ ที่สุดเบื้องต้น ที่สุดเบื้องปลายไม่ปรากฏ แก่เหล่าสัตว์ผู้ถูกอวิชชาคิดขวางถูกตมหาผูกไว้วนเวียนท่องเที่ยวไป สัตว์ผู้ไม่เคยเป็นมารดา.. บิดา... พี่ชายน้องชาย.. พี่สาวน้องสาว.. ธิดาโดยกาลนานนี้มีใช้หาได้ง่าย”^{๒๐} ตามหลักการนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงตั้งครุฑแทนกับทารกในครรภ์จึงมีความเป็นไปได้ว่า เคยเป็นมารดาและบุตรกันมาก่อน โอกาสที่จะเกี่ยวข้งกันที่จะมีความเกี่ยวข้งโดยสถานะใดสถานะหนึ่งมาก่อนจึงมีความเป็นไปได้กับทุกคนกล่าวตามนัยแห่งกฎแห่งกรรมข้อนี้ ความสัมพันธ์ระหว่างหญิงตั้งครุฑแทน หลึงเจ้าของไข่ และทารกที่เกิด

^{๑๗} ประยงค์ แสนบุราณ, พระพุทธศาสนาเถรวาท, (ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๕) : ๔๔๐.

^{๑๘} วิสุทธิ. ๓/๒๖๖

^{๑๙} ส.นิ. (บาลี) ๑๖/๑๓๖/๑๘๐

^{๒๐} ส.นิ.(ไทย) ๑๖/๑๓๗-๑๔๒/๑๕๕-

จากการตั้งครมร์แทนจึงถือได้ว่าสามารถยอมรับได้

อีกนัยหนึ่ง ถ้าพิจารณาในประเด็นที่ว่า การตั้งครมร์แทนเป็นกรรมดี-เลว หรือ บาป-บุญ ก็จะมีประเด็นให้พิจารณาและค้นหาคำตอบอีกด้านหนึ่ง ทั้งนี้ เพราะพระพุทธศาสนาไม่ได้คัดค้านหรือมองว่า การตั้งครมร์แทนเป็นสิ่งที่ขัดต่อคำสอนของพระพุทธศาสนา ถ้าการกระทำนั้นประกอบด้วยเจตนาที่บริสุทธิ์ ทั้งฝ่ายที่ต้องการมีบุตรและผู้ทำหน้าที่ตั้งครมร์แทน เพราะถือว่าเป็นการช่วยเหลือผู้อื่นให้สมปรารถนาแสดงออกถึงความเมตตากรุณา แต่ถ้าพิจารณาจากต้นขั้วของการกระทำหรือการตัดสินใจลงมือทำ คือ เจตนาและเป้าหมายของการกระทำ อาจได้ข้อสรุปว่า การตั้งครมร์แทนเป็นกรรมดีหรือเลว ซึ่งทั้งสองประการมีความสัมพันธ์กันอย่างไม่แยกไม่ออก ได้แก่

ประเด็นแรก พิจารณาจากเจตนา (Will) ของผู้กระทำไม่ว่าจะเป็นฝ่ายที่ต้องการมีบุตรและรับตั้งครมร์แทน ถ้าผู้ต้องการมีบุตรอยากได้บุตรมาเลี้ยงด้วยความรักอย่างแท้จริง และหญิงที่รับตั้งครมร์แทนมีความประสงค์จะช่วยเหลือคู่สมรสที่ภรรยาไม่สามารถตั้งครมร์เองได้ตามหลักแห่งความเมตตากรุณาถือว่ามีจิตที่ประกอบด้วยกุศลมูลทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ โสภะ ถือว่าได้เป็นกรรมที่ดี ดังความจากพระไตรปิฎกที่ว่า “กรรมใดที่บุคคลทำด้วย โสภะเกิดจากโสภะมีโสภะเป็นเหตุมีโสภะเป็นแดนเกิด กรรมนั้นเป็นอกุศล กรรมนั้นมีโทษ กรรมนั้นมีผลเป็นทุกข์ กรรมนั้นเป็นไปเพื่อ

ความเกิดกรรมอีก กรรมนั้นไม่เป็นไปเพื่อความดับกรรม”^{๒๑}

ประเด็นที่สอง พิจารณาจากเป้าหมายหรือผลลัพธ์จากผู้กระทำ กล่าวคือ ถ้าการตั้งครมร์แทนมีเป้าหมายที่ขอบธรรมไม่ได้ทำเพื่อการพาณิชย์หรือการค้าเพื่อให้เด็กเกิดมาเป็นเสมือนสินค้าหรือวัตถุใช้งานอย่างหนึ่ง เช่น นำไปเป็นขอกทาน ซึ่งเป็นการลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และผู้รับตั้งครมร์แทนก็ทำด้วยความเมตตากรุณาทั้งต่อผู้ที่ต้องการมีบุตรและทารกในครรภ์ เช่นนี้ก็ถือได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถยอมรับได้ กล่าวคือ เริ่มต้นจากเจตนาที่ดี ผลที่เกิดหรือเป้าหมายก็ดีงาม มีความขอบธรรมในทุกขั้นตอน การตั้งครมร์แทนในลักษณะนี้ถือได้ว่าเป็นกุศลกรรม แต่ถ้าการกระทำหรือพฤติกรรมนั้นก่อให้เกิดการเบียดเบียนผู้อื่นหรือตนเอง หรือเบียดเบียนทั้งสองฝ่ายถือว่าผิดศีลธรรมดังความในเกสปุตตสูตรที่ว่า “กาลามะทั้งหลาย เมื่อใดท่านทั้งหลายพึงรู้ด้วยตนเองเท่านั้นว่า ‘ธรรมเหล่านี้เป็นอกุศลธรรมเหล่านี้มีโทษ ธรรมเหล่านี้ผู้รู้ตีเตียน ธรรมเหล่านี้ที่บุคคลถือปฏิบัติบริบูรณ์แล้วย่อมเป็นไปเพื่อไม่เกื้อกูลเพื่อทุกข์’ เมื่อนั้นท่านทั้งหลายควรละ(ธรรมเหล่านั้น)เสียเพราะอาศัยคำที่เรากล่าวไว้วันนั้น” และ “กาลามะทั้งหลายเมื่อใดท่านทั้งหลายพึงรู้ด้วยตนเองเท่านั้นว่าธรรมเหล่านี้เป็นกุศลธรรมเหล่านี้ไม่มีโทษ ธรรมเหล่านี้ผู้รู้สรรเสริญ ธรรมเหล่านี้ที่บุคคลถือปฏิบัติบริบูรณ์แล้ว ย่อมเป็นไปเพื่อเกื้อกูลเพื่อสุข เมื่อนั้นท่านทั้งหลายควรเข้าถึง(ธรรมเหล่านั้น)อยู่”^{๒๒} จาก

^{๒๑} อก.ติก. (ไทย) ๒๐/๑๑๒/๒๒๒

^{๒๒} อก.ติก.(ไทย) ๒๐/๖๖/๑๖๑, ๑๖๓

หลักการดังกล่าวนี้จะพบตัวอย่างได้จากกรณี การตั้งครรภ์แทนเพื่อมนุษยธรรม (altruistic surrogacy) เพราะช่วยให้คนมีบุตรยากหรือ คนมีบุตรด้วยตัวเองไม่ได้แต่อยากมีบุตร ได้มี บุตรสมปรารถนา อันนี้จะไม่ใช่เป็นการว่าจ้าง กัน เพราะคนที่รับท้องแทนอาจเป็นญาติพี่น้อง โดยผู้ขอให้ตั้งครรภ์แทนรับผิดชอบ ค่าใช้จ่ายในการดูแลระหว่างตั้งครรภ์และค่า คลอดให้กับผู้หญิงที่รับอุ้มท้องแทน^{๒๓} แต่ถ้า เป็นไปในทางตรงข้ามที่กระบวนการตั้งครรภ์ แทนเป็นไปในลักษณะเชิงพาณิชย์เพื่อ ประโยชน์ทางการเงินหรือใช้มนุษย์เป็นทาสตั้ง ปรากฏในข่าวว่า “ແຮ່ຫໍລະລ້ານ ອຸ້ມບູນູທຳເງິນ ພໍມອຣວຍເລະ”^{๒๔} หรือ แอสัญญาโหด อຸ້ມບູນູ ເດັກຟິກາຣ ແມ່ອຸ້ມທ້ອງຈ່າຍຄ່າປັບຮັບ ๒ ເທົ່າ^{๒๕} การใช้มนุษย์เป็นเครื่องมือเชิงพาณิชย์ลักษณะ นี้ถือว่าเป็นอกุศลกรรมคือไม่ใช่กรรมที่ดงาม ดังความในพระไตรปิฎกที่ว่า “กรรมใดที่ บุคคลทำด้วยโลภะ โทสะ โมหะ เกิดจากโลภะ โทสะ โมหะ มีโลภะ โทสะ โมหะ เป็นเหตุมีโล ภะ โทสะ โมหะ เป็นแดนเกิด กรรมนั้นเป็น อกุศล กรรมนั้นมีโทษ กรรมนั้นมีผลเป็น ทุกข์ กรรมนั้นไม่เป็นไปเพื่อความดับ กรรม นั้นเป็นไปเพื่อความเกิดกรรมอีก”^{๒๖}

^{๒๓} สุชาติ ทวีสิทธิ์ “ข้อถกเถียงของ นักสตรีนิยมต่อกรณี “การอุ้มบุญ” ตอน ๑” ใน จดหมายข่าว *ประชากรและการพัฒนา* ปีที่ ๓๕ ฉบับที่ ๑, (๒๕๕๗) : ม.ป.น.

^{๒๔} หนังสือพิมพ์ “ไทยโพสต์” ฉบับ ประจำวันที่ ๑๐ สิงหาคม ๒๕๕๗

^{๒๕} หนังสือพิมพ์ “คมชัดลึก” ฉบับ ประจำวันที่ ๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๗

^{๒๖} อัง.ติก. (ไทย) ๒๐/๑๑๒/๒๒๒

๒) การตั้งครรภ์แทนกับสถานะ ความเป็นบิดามารดาที่แท้จริงของทารก

ความเป็นบิดามารดาที่แท้จริงนั้น อยู่ในกฎที่เรียกว่า พีชนิยาม (Biological Laws) คือการสืบทอดเผ่าพันธุ์ เหมือนพีช พันธุ์ในโลกนี้ ในมัชฌิมนิกาย มูลปณณาสก^{๒๗} ระบุว่า การเกิดเป็นมนุษย์ต้องมียิ่งค์ประกอบ ครบ ๓ ประการ คือ ๑) หญิงชายมี เพศสัมพันธ์กัน ๒) อยู่ในเวลาที่หญิงมีระดูคือ ไข่สุก (นิยมเรียกว่า ตกไข่) และ ๓) มีวิญญาณ มาปฏิสนธิ ตามหลักการนี้จึงถือได้ว่า ผู้ให้ กำเนิดคือหญิงชายผู้เป็นเจ้าของเชื้ออสุจิ (Sperm) และไข่ (Ovum) หลักการเกิด ดังกล่าวนี้ จะเห็นได้ว่าสิ่งที่เนื้อหาใน พระไตรปิฎกอธิบายไม่ถึงคือขั้นตอนการผสม กันระหว่างเชื้ออสุจิและไข่ ซึ่งระบุเพียง กระบวนการทางธรรมชาติก็สามารถทำให้อสุจิ และไข่มาบรรจบกัน และปฏิสนธิกลายเป็น จุดเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์ได้ ซึ่งหนึ่งในวิธีการ ทางวิทยาศาสตร์นั้น คือ การนำอสุจิของฝ่าย ชายและเซลล์ไข่ของฝ่ายหญิง มาผสม ภายนอกแล้วนำเข้าไปในโพรงมดลูกของหญิง ที่รับตั้งครรภ์แทน เรียกโดยทั่วไปว่า การ ตั้งครรภ์แทนหรือ surrogacy หรือที่นิยม เรียกว่า “อุ้มบุญ” ภาษาวិทยาศาสตร์เรียกว่า (In Vitro Fertilization and Embryo Transfer = IVF)^{๒๘} กล่าวตามนัยยะนี้ เมื่อ

^{๒๗} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๐๘/๒๖๔

^{๒๘} SylviaPace-Owens, “In Vitro Fertilization and Embryo Transfer” in *Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing* Vol. 14, Sup.6 (November 1985) : S44-S48.

ปัจจัย ๓ ประการมาบรรจบกัน นั่นคือว่าชีวิตได้เริ่มขึ้นแล้ว พุทธจริยศาสตร์เรียกกระบวนการของการกำเนิดชีวิตและการสืบต่อของชีวิตมนุษย์ที่มีกฎเกณฑ์ มีความเป็นระเบียบแบบแผนของธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกันระหว่างสิ่งมีชีวิต ในแง่ของสิ่งหนึ่งเป็นเหตุและสิ่งหนึ่งเป็นผล จากที่กล่าวข้างต้น การนำตัวสุจิของเพศชายและเซลล์ไข่ของเพศหญิงมาผสมกันเป็นเหตุ ส่วนการปฏิสนธิวิญญานที่เกิดจากการผสมกันระหว่างตัวสุจิของเพศชายกับเซลล์ไข่ของเพศหญิง แล้วเจริญเติบโตอย่างมีทิศทางเป็นผล พุทธจริยศาสตร์เรียกว่าเป็นพีชนิยาม (Biological Laws) หลังจากนั้นตัวอ่อนจะไปฝังตัวในโพรงมดลูกของหญิงอื่นที่มารับการตั้งครรภ์แทน หรือเทคโนโลยีทางการแพทย์เจริญพันธุ์โดยการนำตัวอ่อนไปพักอาศัยในสิ่งที่มีลักษณะรูปร่างคล้ายโพรงมดลูกที่มีอุณหภูมิและสิ่งอื่นๆ เหมือนกับโพรงมดลูกทุกประการเพื่อให้ตัวอ่อนพัฒนาเจริญเติบโตเป็นมนุษย์ต่อไป พุทธจริยศาสตร์เรียกกระบวนการที่เป็นปัจจัยเสริมหรือปัจจัยสนับสนุนที่มีกฎเกณฑ์มีความเป็นระเบียบแบบแผนของสิ่งไม่มีชีวิต หรือสิ่งที่เกี่ยวกับวัตถุที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างสิ่งที่เป็นวัตถุ ในแง่ของสิ่งหนึ่งเป็นเหตุและอีกสิ่งหนึ่งเป็นผล จากที่กล่าวข้างต้น การที่ตัวอ่อนเข้าไปฝังตัวในโพรงมดลูกของหญิงอื่นที่มารับการตั้งครรภ์แทน ที่มีอุณหภูมิพอเหมาะกับตัวอ่อน เพื่อให้ตัวอ่อนนั้นมีชีวิตอยู่เป็นเหตุ ส่วนการพัฒนาการของตัวอ่อนในการเจริญเติบโต มีศักยภาพเป็นมนุษย์มีอวัยวะครบถ้วน

สมบูรณ์เป็นผลพุทธจริยศาสตร์เรียกว่า เป็นอุตุนิยาม (Physical Laws)^{๒๙}

ดังนั้น ปัจจัยสำคัญในการกำเนิดคือ เซลล์ไข่ของฝ่ายหญิงกับตัวสุจิของฝ่ายชาย อันเป็นตัวกำหนดให้เกิดชีวิตตามพีชนิยาม เรื่องดังกล่าวนี้นำไปสู่ประเด็นจริยธรรมที่ว่า ใครคือมารดาที่แท้จริงของทารก หญิงผู้ตั้งครรภ์แทนหรือหญิงผู้เป็นเจ้าของไข่

ตามหลักการดังกล่าวจากมัชฌิมนิกาย มูลปนิณาสก์ อาจสรุปได้ว่า หญิงผู้ให้เซลล์ไข่คือมารดาที่แท้จริงของทารก ตามความหมายของมารดาที่กล่าวไว้ในมังคลัตถปิณีที่ว่า มารดาเป็นชนนี หรือ ชนยันตี ชนเขตตี หรือชนกา หมายถึงผู้กำเนิดบุตร^{๓๐} ซึ่งจุดเริ่มต้นของการให้กำเนิดนั้น คือ เซลล์ไข่ผู้ให้เซลล์ไข่จึงถือว่าเป็นผู้ให้กำเนิด ดังมีเรื่องราวเปรียบเทียบในอภิธัมมัตถสังคหฎีกาว่า ถ้าบุตรเกิดจากหญิงโสเภณีโดยไม่ทราบว่าเป็นชายผู้ที่ทำให้มารดาตั้งครรภ์เป็นผู้ให้กำเนิดมาเป็นคนนั้นคือใคร ต่อมาบุตรได้ฆ่าชายผู้เป็นเจ้าของเชื้อที่ให้กำเนิดตนนั้นโดยไม่รู้ว่าเป็นบิดาผู้ให้กำเนิด การกระทำนั้นก็ถือว่าเป็นอนันตริยกรรม^{๓๑} ถ้าเปรียบเทียบกับกรณีของหญิงผู้เป็นเจ้าของเซลล์ไข่ที่ให้กำเนิดก็ได้

^{๒๙} เกียรติศักดิ์ ดวงจันทร์, เรื่องเดียวกัน น. ๑๙๔-๑๙๕

^{๓๐} พระสิริมังคลาจารย์, มังคลัตถปิณี, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕): ๑๙๖.

^{๓๑} พระสัทธัมมโชติกะ ธัมมาจริยะ, ปรมัตถโชติกา : มหาอภิธัมมัตถสังคหฎีกา ปริเฉทที่ ๕ เล่ม ๒๐, (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุทธิสารการพิมพ์, ๒๕๒๕):๙๖.

ข้อสรุปโดยนัยเดียวกัน ถือว่าเป็นมารดาที่แท้จริงของทารกที่เกิดจากครรภ์ของหญิงผู้รับตั้งครรภ์แทน จะเห็นได้ว่า หลักการของพุทธจริยศาสตร์และจริยศาสตร์การแพทย์มีความสอดคล้องกันโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการพิสูจน์สารพันธุกรรมที่เรียกว่า Seoxyribanucleic Acid หรือ DNA ซึ่งเป็นรหัสพันธุกรรมซึ่งวิเคราะห์โดยเทคโนโลยีพันธุกรรม (Genetic Technology) ถ้าสารพันธุกรรมตรงกันก็สามารถพิสูจน์ได้ว่า เป็นมารดาบิดาที่แท้จริงได้ เทคโนโลยีนี้เป็นสิ่งยืนยันว่า มารดาผู้เป็นเจ้าของเซลล์ไข่นั้นคือมารดาที่แท้จริงของทารกที่เกิดจากหญิงตั้งครรภ์แทน เป็นมารดาตามหลักพีชนิยม ส่วนหญิงผู้ตั้งครรภ์แทนเป็นเพียงที่พักอาศัยของตัวอ่อนอันเป็นกระบวนการตามหลักอุตินิยมเท่านั้น

๓) การตั้งครรภ์แทนกับการทำลายคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์

การตั้งครรภ์แทนก่อให้เกิดปัญหาเชิงจริยศาสตร์ขึ้นมาว่า เป็นการทำลายคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือไม่ อาจกล่าวได้ว่า ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขการตั้งครรภ์แทนซึ่งมีประเด็นที่ควรพิจารณา คือ การตั้งครรภ์แทนนั้น เป็นการกระทำโดยถูกบังคับขู่เข็ญหรือไม่ การตั้งครรภ์แทนนั้น เป็นการกระทำโดยการรับจ้างให้ทำหรือกระทำในเชิงพาณิชย์ ถ้าเป็นการกระทำเชิงพาณิชย์ย่อมเป็นการกระทำที่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ทั้งผู้ตั้งครรภ์แทนและเด็กที่เกิดมาในทุกกรณี เพราะเป็นการลดคุณค่าร่างกายของหญิงผู้ตั้งครรภ์แทนให้เป็นอุปกรณ์สำหรับเช่ามารองรับการตั้งครรภ์และให้กำเนิดบุตรแก่อีกบุคคลหนึ่ง เป็นการลดคุณค่าของตัวมนุษย์ให้

ต่ำลง^{๓๒} ยิ่งในกรณีที่หญิงที่รับตั้งครรภ์แทนนั้นเป็นเจ้าของเซลล์ไข่มิรูปร่างหน้าตา ผิวพรรณดีมีการศึกษา ก็จะได้รับค่าตอบแทนจากการตั้งครรภ์แทนสูงขึ้นตามไปด้วย ในทางตรงกันข้าม ค่าตอบแทนในการตั้งครรภ์ก็จะต่ำลงไปด้วย ซึ่งถือว่าเป็นการลดคุณค่าของมนุษย์เสมือนสินค้าที่สามารถลดหรือเพิ่มราคาได้ แม้จะมีการทำสัญญาเพื่อเป็นข้อผูกมัดตามกฎหมายก็เสมือนสัญญาซื้อขายแลกเปลี่ยนเด็ก เป็นการเช่ามดลูกและร่างกายมนุษย์^{๓๓}

ถ้าวิเคราะห์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์ ต้องตั้งคำถามว่า คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์คืออะไร การตั้งครรภ์ละเมิดคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ในประเด็นใดบ้าง ซึ่งตามหลักพุทธจริยศาสตร์คุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ไม่ได้วัดด้วยทรัพย์สินเงินทอง ชนชั้นหรืออื่นใด แต่คุณค่าของมนุษย์วัดที่คุณธรรมหรือการกระทำที่ดี การใช้ร่างกายมนุษย์เป็นเครื่องมือในการรับจ้างเพื่อเงินทอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระพุทธรูปศาสนาเน้นว่า การเกิดเป็นมนุษย์เป็นสิ่งที่ยาก^{๓๔} แม้ในยุคพุทธกาลจะมีการแบ่งชนชั้นวรรณะคือ กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร และจัณฑาล แต่พระพุทธเจ้ากลับทรงสอนให้เลิกยึดติดกับวิธีคิดดังกล่าว ไม่สอนให้มนุษย์มองความสำคัญเพียงกำเนิด แต่ให้ดูที่การ

^{๓๒} ปทิตตา ไชยปาน “ปัญหาการตั้งครรภ์แทนกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์” ในวารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์ ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (ตุลาคม ๒๕๕๗):๑๒๒-๑๓๕.

^{๓๓} กมลลา เทพวงศ์, เรื่องเดียวกัน หน้า.๖.

^{๓๔} ขุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๘๒/๙๐

กระทำ^{๓๕}คือการกระทำด้วยเจตนาหรือความตั้งใจ^{๓๖} ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า มนุษย์ผู้ประกอบด้วยคุณสมบัติ มีความรู้คู่คุณธรรม จัดได้ว่าเป็นผู้ประเสริฐ ความตกต่ำหรือเลวร้าย วัตจากการกระทำ ไม่ใช่ชนชั้นวรรณะแต่ประการใด ดังพุทธพจน์ที่ว่า “คนเป็นพราหมณ์ ไม่ใช่เพราะเกลาชฎาไม่ใช่เพราะโคตร ไม่ใช่เพราะชาติกำเนิด แต่สัจจะและธรรมมีอยู่ในผู้ใด ผู้นั้นเป็นผู้สะอาด และผู้นั้นเป็นพราหมณ์”^{๓๗} และ “คนจะชื่อว่าเป็นคนเลวเพราะชาติกำเนิดก็หาไม่ได้ จะชื่อว่า เป็นพราหมณ์เพราะชาติกำเนิดก็หาไม่ได้ แต่ชื่อว่า เป็นคนเลวเพราะกรรมชื่อว่า เป็นพราหมณ์เพราะกรรม”^{๓๘} นอกจากนี้ คุณค่าที่สำคัญในความเป็นมนุษย์นั้น คือ มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐที่ฝึกฝนอบรมได้ ดังที่เรียกว่า “ทम्म”^{๓๙} (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), ๒๕๓๙, หน้า ๔๘) มีศักยภาพด้านปัญญาที่สามารถทำลายความกลัว เอาชนะปัญหาอุปสรรคได้^{๔๐} และมีปัญญาเป็นเครื่องนำทางสู่ความพ้นทุกข์ได้^{๔๑}

ถ้าพิจารณาตามนัยยะนี้ การตั้งครุฑแทนไม่ว่าจะโดยการบังคับหรือการ

จ้างเชิงพาณิชย์ไม่เป็นไปตามหลักคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้านปัญญา ยิ่งถ้าการตั้งครุฑแทนก้าวหน้าไปถึงขั้นของการค้ามนุษย์ นั้นยอมนับได้ว่า เป็นการทำลายคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างสูงยิ่ง เพราะพุทธจริยศาสตร์ไม่สนับสนุนการค้ามนุษย์ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ดังพระพุทธพจน์ที่ว่า “ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย การค้า ๕ อย่างนี้ อุบาทว์ไม่ควร ๕ อย่าง อะไรบ้าง? การค้าขาย ศัสตรา การค้าขายสัตว์(มนุษย์) การค้าขายเนื้อสัตว์ การค้าขายน้ำเมา การค้าขายยาพิษ”^{๔๒} ดังที่สมภาร พรหมทาได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับประเด็นคุณค่าความเป็นมนุษย์ไว้ว่า ตามปกติพระพุทธศาสนา มองแก่นสารของมนุษย์ ๒ แบบ คือ แก่นสารที่เป็นคุณสมบัติของสิ่งของ (Things) และคุณสมบัติของการกระทำ (Action) ถ้ามองคุณค่าในแง่สิ่งของ ชีวิตก็เป็นเพียงชั้น ๕ ที่เป็นไปตามกฎไตรลักษณ์ แต่ถ้ามองคุณค่าในแง่ของการกระทำ สามารถเชื่อมโยงได้ตั้งแต่การเกิดเป็นมนุษย์ เพราะการได้เกิดเป็นมนุษย์มีความยากยิ่ง สัมพันธ์กับการกระทำในระยะเวลาก่อนเกิดหรือชาติก่อน ๆ มา ยากยิ่งกว่าการที่เตาตาบอดที่ร้อยปีจะไหลขึ้นมาเหนือน้ำ ซึ่งอาจสรุปเป็นสาระหลัก ๆ ได้ ๒ ประการคือ ประการแรก แม้ชีวิตจะเกิดมาต่างกัน แต่ทุกชีวิตก็ล้วนแล้วแต่เป็นผลของกรรมหรือการกระทำในอดีตชาติ ในประเด็นนี้ ชีวิตจึงมีค่าในความหมายที่ว่า ได้ผ่านการทดสอบในทางจริยธรรมเพื่อการเกิดมาเป็นมนุษย์ และประการที่สอง ทุกชีวิตเกิดมาพร้อมศักยภาพที่มีคุณค่า ถ้าถูกใช้อย่างเหมาะสม อันหมายถึง

^{๓๕} ประเวศ วะสี, **พุทธธรรมกับสังคม**, (กรุงเทพฯ: หอมชาวบ้าน, ม.ป.ป.): ๙๙.

^{๓๖} อัง ฉก.(ไทย) ๒๒/๖๓/๕๗๗

^{๓๗} พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๓๙๓/๑๕๖

^{๓๘} พุ.ธ. (ไทย) ๒๕/๑๔๒/๔๓๒

^{๓๙} พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต), **ลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา**, (กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙) :๔๘.

^{๔๐} ม.ม. (ไทย) ๑๒/๔๘/๓๙

^{๔๑} อัง.ทก. (ไทย) ๒๐/๓๐/๑๘๒

^{๔๒} ที.สี.อ. (ไทย) ๑/๑๖๕๙

ความสามารถในการเข้าถึงสิ่งที่ดีที่สุดในคือการตรัสรู้ (Enlightenment)^{๔๓}

ในเมื่อมนุษย์มีคุณค่าตามเหตุผลดังกล่าวแล้ว สมภาร พรหมทา (๒๕๔๙ : ๑๔) ยังได้แสดงความเห็นว่า การกระทำหรือสถานการณ์ที่ถือว่าเป็นการละเมิดหรือแสดง ความไม่เคารพในคุณค่าของชีวิต คือ การให้กำเนิดชีวิตด้วยวิธีการที่ไม่เป็นธรรมชาติ การทำลายชีวิตโดยการอ้างความจำเป็น และการแทรกแซงตัดแปลงชีวิต^{๔๔} ซึ่งในกรณีการตั้งครรภ์แทนนั้นสอดคล้องกับการทำให้เกิด โดยไม่เป็นธรรมชาติ วิธีการที่ทำให้เด็กเกิดมาในสภาพครอบครัวไม่เป็นปกติ เช่น เกิดจากการตั้งครรภ์แทน อาจมีปัญหาคือหญิงสองคนที่เกี่ยวข้องกับชีวิตเขาคือเจ้าของเซลล์ไข่และหญิงผู้ตั้งครรภ์แทน ส่วนการจะตัดสินใจทำลายคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์หรือไม่นั้น อาจพิจารณาได้จาก ๒ ประเด็น คือ พิจารณาจากเจตนาของผู้ให้กำเนิด และผลอันเกิดแก่ชีวิตนั้น

ประเด็นแรก ถ้าการตั้งครรภ์แทนเกิดจากอกุศลจิต คือ โลภะ คือทำเพราะอยากได้ค่าจ้างเท่านั้น อันนี้ก็ถือว่า ทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์ ดังความปรากฏในพระไตรปิฎกเกี่ยวกับ ภิกษุปล่อยเนื้อติดบ่วง เพราะมีเจตนาจะช่วยเหลือ แต่เกิดความสงสัย

^{๔๓}สมภาร พรหมทา, “คุณค่าของมนุษย์ตามที่ศนะของพระพุทธศาสนากับการประยุกต์ใช้ชีวจริยธรรม”, วารสารพุทธศาสนศึกษา ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๒(พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๔๙): ๖-๔๘.

^{๔๔}สมภาร พรหมทา, เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๔.

ว่าตนต้องอับดีปาราชิกหรือไม่ จึงทูลถาม พระพุทธเจ้า ซึ่งพระองค์ตอบว่า ถ้าไม่มีเฉยยจิตก็ไม่ต้องปาราชิก และอีกรูปหนึ่งคิดจะลักเนื้อติดบ่วงจึงปล่อย เกิดความสงสัยและทูลถามพระพุทธเจ้า พระองค์ให้คำตอบว่า ถ้าเจตนาหลักก็เป็นปาราชิก^{๔๕} ดังนั้น การตั้งครรภ์แทนไม่ว่าจะกรณีรับจ้างหรือถูกบังคับให้ทำเชิงพาณิชย์จนถึงระดับการค้ามนุษย์ จัดอยู่ในขอบข่ายของการมีเจตนาที่ไม่บริสุทธิ์ถือเป็นการทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์

ประเด็นนี้อาจเปรียบเทียบกับกรณีศึกษาจากคัมภีร์พระพุทธศาสนาที่ใช้การตั้งครรภ์เป็นเครื่องมือทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยหวังประโยชน์ต่อตนเองตั้งกรณีเรื่องราวของนางกาลสิยกิณีและนางกุลธิดา นางหนึ่ง เหตุเกิดจากกรณีที่บุรุษนายหนึ่งมีภรรยาแต่ภรรยาไม่สามารถตั้งครรภ์ได้ มารดาของเขาจึงจัดหาภรรยามาให้อีกหนึ่งคน ต่อมาภรรยาคนที่สองตั้งครรภ์ ทำให้ภรรยาคนแรกเกิดความอิจฉา จึงได้ทำเป็นปฏิบัติต่อภรรยาคนที่สอง และแอบใส่ยาแท้งลูกให้นางรับประทาน และปฏิบัติแบบนี้จนทำให้ภรรยาคนที่สองแท้งลูกสองครั้ง จนครั้งที่สาม นางเกิดความสงสัยและมีคนเตือนนางให้ระวัง ภรรยาคนแรกของสามี เมื่อนางตั้งครรภ์ครั้งที่สามนางจึงไม่ยอมบอกจนกระทั่งครรภ์แก่ กระนั้นก็ตามภรรยาคนแรกก็ยังอาศัยความพลั้งเผลอของนางผสมยาแท้งลูกลงไป ในอาหาร จนทำให้ทารกวางช่องคลอดทำให้นางตายทั้งกลม โดยก่อนตายนางตั้งจิตผูกเวรกับภรรยาคนแรกของสามี ทั้งสองก่อเวรกัน

^{๔๕}วินย.วิภงค. (ไทย) ๑/๑๕๓/๘๐

และกันไปมาหลายภพชาติ จนมาถึงจุดสิ้นเวรกรรมในชาติที่พบพระพุทธเจ้า^{๔๖}

๕. อภิปรายผล

จากผลการวิจัยดังกล่าวข้างต้น มีประเด็นการวิจัยที่สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

๑. ปัญหาเชิงจริยศาสตร์ในการตั้งครรภ์แทนในกรอบแนวคิดของพุทธจริยศาสตร์ จากผลการวิจัยจะพบว่า ถ้าวิเคราะห์การตั้งแทนตามหลักพุทธจริยศาสตร์จะพบประเด็นจริยธรรมหลากหลาย ประเด็นแรกคือการใช้คำในสังคมไทย ที่มักใช้คำแทนว่า “อุ้มบุญ” ซึ่งเป็นการสื่อความหมายในเชิงบวกเพื่อให้เห็นว่า การตั้งครรภ์แทนเป็นเรื่องที่ดีงามนั้นคือการช่วยให้คู่สามีภรรยาที่ภรรยาไม่สามารถตั้งครรภ์เองได้มีบุตรและการอุ้มท้องหรือตั้งครรภ์ เป็นกระบวนการช่วยเหลืออุ้มชูให้เด็กเกิดมาเป็นมนุษย์ แต่ในขณะเดียวกันก็ยังมีมิติด้านลบอยู่หลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตั้งครรภ์แทนเชิงพาณิชย์ (Commercial Surrogacy) ประเด็นที่สองคือสถานะความเป็นมารดาที่แท้จริงของทารกในครรภ์ของหญิงที่ตั้งครรภ์แทน แม้ปัจจุบัน กฎหมายไทยจะระบุชัดเจนว่า หญิงเจ้าของชื่อเท่านั้นคือมารดาที่แท้จริงของเด็กที่เกิดมาจากหญิงตั้งครรภ์แทนแต่ความรู้สึกละแฉงจิตวิญญาณของความเป็นมารดาที่เกิดจากการได้ตั้งครรภ์เองนั้นก็มีส่วน

^{๔๖} คณะกรรมการแผนกตำรา, พระธรรมปิฎกฐกถา ฉบับแปลภาษาไทย ภาคที่ ๑ (กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘) : ๒๖๗.

สำคัญต่อสุขภาพตถญาณความเป็นแม่ไม่น้อยด้วยเหตุผลดังกล่าว กฎหมายบางประเทศจึงให้สิทธิ์หญิงผู้ตั้งครรภ์แทนเท่านั้นเป็นมารดาของเด็กโดยพิจารณาถึงปรากฏการณ์เชิงประจักษ์คือการได้ตั้งครรภ์และคลอดออกมาด้วยตนเองเท่านั้น อย่างไรก็ตามประเด็นนี้ยังพบวิธีคิดและการตัดสินใจที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ดังคำกล่าวของประสพ บุญเดช (๒๕๓๘) ที่ว่า “ความเป็นมารดาอย่าอมแสดงออกด้วยการตั้งครรภ์ (mater est quam questatio demonstrate หรือ mother isdemonstratedby gestation)^{๔๗} ประเด็นที่สาม คือ ปัญหาเชิงจริยศาสตร์ที่เกี่ยวกับคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ซึ่งเรื่องใหญ่ที่พูดถึง คือการทำลายคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ต่อหญิงผู้ตั้งครรภ์แทน การใช้มนุษย์เป็นเครื่องมือเหมือนเครื่องจักร และผลกระทบต่อจิตใจทารกที่เกิดมา ซึ่งโยงไปถึงประเด็นจริยศาสตร์ในการค้ามนุษย์ เพราะการตั้งครรภ์แทนก่อให้เกิดธุรกิจค้ามนุษย์ข้ามชาติกล่าวคือการว่าจ้างหญิงให้ตั้งครรภ์แทน โดยมีลักษณะการบังคับกักขังจนคลอด และจะนำทารกไปจำหน่ายให้แก่บุคคลที่ต้องการมีบุตร

๒. เกณฑ์ตัดสินปัญหาจริยธรรมในการตั้งครรภ์แทนในกรอบแนวคิดของพุทธจริยศาสตร์ จากผลการวิจัยจะพบว่า ถ้าพิจารณาตามเกณฑ์ตัดสินเชิงพุทธจริยศาสตร์

^{๔๗} อ่างถึงใน จีรทีปต์ โรจนรัตนางกูร. “เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ด้วยการไอออนเซลล์สืบพันธุ์” ใน วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์ ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๖) : ๔๔๘-๔๕๘.

การตั้งครรภ์แทนนั้นถือว่าทำหายแนวคิดเรื่องกฎแห่งกรรมและการเกิดใหม่อย่างยิ่ง การเกิดเป็นพ่อแม่ลูกตามหลักพระพุทธศาสนามีความสัมพันธ์กับความสัมพันธ์ของบิดามารดาเชื้อชีวิต และวิญญาณที่จะปฏิสนธิ การจะมาเกิดเป็นบิดามารดาและบุตร มีผลจากกรรมที่ทำร่วมกันมา กรณีการตั้งครรภ์แทนจึงดูเหมือนมองข้ามกฎแห่งกรรมในการเกิดเป็นพ่อแม่ลูกกันด้วยอำนาจผลกรรม แต่มองไปที่การใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ให้ได้มาซึ่งการเกิดของทารก หญิงตั้งครรภ์หรืออุ้มท้องแม้จะมีความรักและผูกพันกับทารกที่คลอดออกมาเพียงใด แต่สถานะความเป็นมารดา กลับกลายเป็นหญิงผู้เป็นเจ้าของไข่ แต่วิเคราะห์ตามมาตุสูตรอาจกล่าวได้ว่า หญิงตั้งครรภ์แทนกับทารกในครรภ์เคยเป็นมารดาและบุตรกันมาก่อน การตั้งครรภ์แทนจึงถือได้ว่าเป็นการยอมรับได้ แต่ถ้าพิจารณาในประเด็นกรรมดี-เลว หรือ บาป-บุญ อาจสรุปได้จาก ๑) พิจารณาจากเจตนา (Will) ว่าเป็นกุศลหรืออกุศล ทั้งของฝ่ายที่ต้องการมีบุตรและฝ่ายรับตั้งครรภ์แทน ๒) พิจารณาจากเป้าหมายหรือผลลัพธ์จากผู้กระทำว่า ทำเพื่อการพาณิชย์หรือไม่ เป็นการตั้งครรภ์แทนเพื่อให้เด็กเกิดมาเป็นเสมือนสินค้าหรือวัตถุเพื่อใช้งานอย่างหนึ่ง เช่น นำไปเป็นขอทานหรือบางสิ่งบางอย่างที่ลดศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ถ้ากรณีการตั้งครรภ์แทนเพื่อมนุษยธรรม (altruistic surrogacy) ก็เป็นสิ่งที่สามารถยอมรับในกรณีนี้

อีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญ คือ สถานะความเป็นบิดามารดาที่แท้จริงของทารกตามหลักพีชนิยามถือว่า ผู้ให้กำเนิดคือหญิงชายผู้เป็นเจ้าของเชื้ออสุจิและไข่ ทั้งนี้ใน

พระไตรปิฎกอธิบายเพียงกระบวนการทางธรรมชาติ ไม่ก้าวถึงขั้นตอนการผสมกันระหว่างเชื้ออสุจิและไข่ที่มีหลายวิธีในปัจจุบัน แต่ถ้าพิจารณาการสืบเชื้อสายโดยเชื้อชีวิตอันนี้ถือเป็นพีชนิยาม ส่วนการนำตัวอ่อนเข้าไปฝังตัวในโพรงมดลูกของหญิงตั้งครรภ์แทน ที่มีอุณหภูมิพอเหมาะกับตัวอ่อน เพื่อให้ตัวอ่อนนั้นมีชีวิต พุทธจริยศาสตร์เรียกว่า เป็นอุตุนิยาม (Physical Laws)^{๔๔} ประเด็นสำคัญคือใครคือมารดาที่แท้จริงของทารก หญิงผู้ตั้งครรภ์แทนหรือหญิงผู้เป็นเจ้าของไข่ ซึ่งสามารถสรุปตามมัชฌิมนิกาย มูลปณณาสกัว่า หญิงผู้ให้เซลล์ไข่คือมารดาที่แท้จริงของทารก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันมีการพิสูจน์สารพันธุกรรมที่เรียกว่า Seoxyribanucleic Acid เพื่อพิสูจน์ความเป็นมารดาบิดาที่แท้จริง ยังเป็นการสนับสนุนแนวคิดนี้ตามหลักพุทธจริยศาสตร์

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง สถานะความเป็นบิดามารดา กล่าวคือ สิทธิการมีพ่อแม่ของเด็กทารก ซึ่ง Jane Stoll (2013) ได้กล่าวถึงปัญหานี้ในการวิจัยเรื่อง Surrogacy Arrangements and Legal Parenthood : Swedish Law in a Comparative Context ได้สะท้อนประเด็นที่ว่า จะต้องคำนึงถึงสิทธิการมีบิดามารดาเลี้ยงดู (The Child's right to parent) ก่อนอื่นใด เพื่อรับรองความปลอดภัยของเด็กก่อนเกิดมา และควรให้ควรสำคัญมากกว่า สิทธิของผู้ใหญ่ที่ต้องการมีบุตร (The parent's

^{๔๔} เกียรติศักดิ์ ดวงจันทร์, เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๙๔-๑๙๕.

right to child)^{๔๙} เพราะแม้กฎหมายจะระบุให้เจ้าของเชื้อเป็นมารดา แต่ถ้าหญิงชายเจ้าของเชื้อเสียชีวิตก่อนเด็กคลอด ใครจะเป็นผู้ทำหน้าที่บิดามารดาดูแลเด็ก กล่าวตามทฤษฎีพุทธจริยศาสตร์ หญิงตั้งครรภ์แทนที่กำเนิด (ชนิกา) และเลี้ยงดูเล็ก (โปเสนติ) แม้จะถือได้ว่าเป็นมารดา แต่ค่าใช้จ่ายที่ตามมาโดยไม่ได้มีการวางแผนล่วงหน้าและจิตใจที่ไม่ได้ตั้งใจมีลูก ไม่ได้รู้สึกผูกพันกับเด็กในครรภ์แต่แรก ก็เป็นอีกประเด็นบอบบางอีกประเด็นหนึ่งที่สร้างความซับซ้อนทางจริยธรรมเพิ่มขึ้น ถ้าพิจารณาถึงกรณีหญิงโสดและคู่สมรสกร่วมเพศที่ต้องการมีบุตรโดยอาศัยการตั้งครรภ์แทน ดังที่ ฐิตินบ โภมลินนิ (๒๕๔๙)^{๕๐} กล่าวไว้ในงานเขียนเรื่อง “เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์: การให้ความหมายของคำว่าแม่” ความเป็นบิดามารดาจากกรณีเช่นนี้จะวัดได้ด้วยเกณฑ์ใด เพราะอยู่นอกเหนือเรื่องเซลล์ชีวภาพใด ๆ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า หลักแห่งกรรมตามมาตุสูตรเท่านั้นที่จะใช้เป็นกรอบในการยอมรับความเป็นบิดามารดาในกรณีนี้ได้ กระนั้นก็ตามก็ยังถือว่าแย้งกับแนวคิดที่สุพร เกิดสว่าง กล่าวไว้ว่า การใช้เทคโนโลยีเพื่อแก้ไขปัญหาการมีบุตรยากนั้นมี

ความละเอียดอ่อนเพราะเป็นการสร้างครอบครัว จึงไม่ควรมองในเชิงพาณิชย์เป็นหลัก ความมองในแง่หัวใจเป็นหลักด้วย^{๕๑}

และประเด็นสุดท้าย คือ การตั้งครรภ์แทนกับการทำลายคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อาจสรุปได้ว่า การตั้งครรภ์แทนไม่ว่าจะโดยการบังคับหรือการจ้างเชิงพาณิชย์ไม่เป็นไปตามหลักคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ด้านปัญญา ยิ่งถ้าการตั้งครรภ์แทนก้าวหน้าไปถึงขั้นของการค้ามนุษย์ นั้นย่อมนับได้ว่า เป็นการทำลายคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างสูงยิ่ง เพราะพุทธจริยศาสตร์ไม่สนับสนุนการค้ามนุษย์ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด สมภาร พรหมทาได้แสดงความเห็นว่า การกระทำหรือสถานการณ์ที่ถือว่าการละเมิดหรือแสดงความไม่เคารพในคุณค่าของชีวิต คือ การให้กำเนิดชีวิตด้วยวิธีการที่ไม่เป็นธรรมชาติ การทำลายชีวิตโดยการอ้างความจำเป็น และการแทรกแซงดัดแปลงชีวิต^{๕๒} ซึ่งในกรณีการตั้งครรภ์แทนนั้นสอดคล้องกับการทำให้เกิดโดยไม่เป็นธรรมชาติ วิธีการที่ทำให้เด็กเกิดมาในสภาพครอบครัวไม่เป็นปกติ

นอกจากนี้ ถ้าการตั้งครรภ์แทนเกิดจากอกุศลจิต คือ โลภะ คือทำเพราะอยากได้ค่าจ้างเท่านั้น จักอยู่ในขอบข่ายของการมีเจตนาที่ไม่บริสุทธิ์ถือเป็นการทำลายคุณค่าความเป็นมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่วิชา

^{๔๙}Stoll,Jane. “Surrogacy Arrangements and Legal Parenthood : Swedish Law in a Comparative Context”. M.A. Thesis. (Uppsala Universitet, 2013).

^{๕๐} ฐิตินบ โภมลินนิ. เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์: การให้ความหมายของคำว่าแม่. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: อ้างอิงจาก <http://www.thitinob.com/node/35> [๑๕ มกราคม ๒๕๖๐]

^{๕๑} “อุ้มบุญ ทางเลือกใหม่ในการมีลูก : ถูก ผิด ใครตัดสิน”. ใน Modern Mom Magazine. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๕๘) : ๕-๑๔.

^{๕๒} สมภาร พรหมทา, เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๔.

มหาคุณ (๒๕๓๗) ได้เสนอไว้ว่า การใช้ร่างกายของหญิงตั้งครรภ์แทนเป็นเสมือนที่รับบริการตามแต่ใจของผู้ว่าจ้าง หรือเป็นโรงงานที่สามารถผลิตสินค้า ทำให้เด็กกลายเป็นสินค้าที่สามารถซื้อขายแลกเปลี่ยนได้ด้วยเงิน ความผูกพันทางสายโลหิตและความสัมพันธ์ระหว่างมารดาผู้ให้กำเนิดและเด็กที่เกิดมาจะหมดไป พื้นฐานอันแข็งแกร่งของระบบครอบครัวที่เกิดจากมารดาและบุตรจะถูกทำลาย ก่อให้เกิดความสับสนแก่เด็กที่เกิดมาว่าชาติกำเนิดของตนมีมาอย่างไร^{๕๓}

๖. ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยและอภิปรายผลข้างต้นผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการวิจัยโดยภาพรวม ดังนี้

๑. เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) ยังไม่ได้ผ่านการพิสูจน์โดยการปฏิบัติของผู้ปฏิบัติการ หรือในสถานการณ์ของผู้ประสบเหตุจริง การตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามแนวทางใดแนวทางหนึ่ง อาจจะมีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้กระทำ เช่น หญิงผู้รับตั้งครรภ์แทนแม้จะลงนามยกเด็กที่คลอดให้ผู้ว่าจ้างแล้ว แต่สุดท้ายเกิดความรักผูกพันต่อเด็กที่เติบโตในครรภ์ตนเอง ไม่ยอมยกเด็กให้ผู้ว่าจ้าง หรือผู้ว่าจ้างไม่ยอมรับเด็กตามที่เจรจากันไว้เพราะทราบว่า เด็กในครรภ์มีความผิดปกติร่างกาย ปล่อยเด็กให้เป็นภาระ

ของหญิงตั้งครรภ์แทน ความซับซ้อนทางประเด็นจริยธรรมเช่นนี้ ทำให้ประจักษ์ว่า ทั้งวิธีการทางกฎหมายและวิธีการทางจริยธรรมก็ยังไม่สามารถหาข้อสรุปต่อปัญหาจริยศาสตร์นี้ได้เช่นเดียวกัน

๒. ถ้ามีการวิจัยต่อยอดเพิ่มเติมจากงานวิจัยนี้ อาจทำได้หลายประเด็น ไม่ว่าจะเป็น การศึกษาเปรียบเทียบการตั้งครรภ์แทนในมิติของพุทธจริยศาสตร์และจริยศาสตร์คริสต์ศาสนาหรือศาสนาอื่น ๆ สถานะความเป็นบิดามารดาของเด็กที่เกิดจากการตั้งครรภ์แทนในกรณีผู้ว่าจ้างเป็นรกร่วมเพศในมิติทางกฎหมายและศาสนา การตั้งครรภ์แทนกับปัญหาการค้ำมนุษย์และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และประเด็นอื่นๆ อีกที่สามารถทำการศึกษาวิจัยได้ในมิติจริยศาสตร์พระพุทธศาสนาและปรัชญา

^{๕๓} วิชา มหาคุณ. “จริยธรรมและกฎหมายกับการกำเนิดมนุษย์โดยเทคโนโลยีแผนใหม่”. วารสารศาลกฎหมาย ปีที่ ๑๕ ฉบับที่ ๑ (มกราคม-มิถุนายน ๒๕๓๗) : ๒๐.

บรรณานุกรม

- กมลลา เทพวงศ์. “การคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันทางการแพทย์ (อุ้มบุญ)” ใน เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตร ผู้พิพากษาผู้บริหารในศาล **ชั้นต้น รุ่นที่ ๑๑** กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม สำนักงานศาลยุติธรรม พ.ศ.๒๕๕๖
- เกียรติศักดิ์ ดวงจันทร์. “พุทธจริยศาสตร์กับการตั้งครรภ์แทน”, **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี**. ปีที่ ๖ ฉบับที่ ๑ ๒๕๕๗.
- จีรทีปต์ โจรนรัตนนางกูร. “เทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ด้วยการโอนเซลล์สืบพันธุ์” ใน **วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์** ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๓ (กันยายน-ธันวาคม ๒๕๕๖) : ๔๔๘-๔๕๘.
- ฐิตินบ โกมลนิมิ. **เทคโนโลยีการเจริญพันธุ์: การให้ความหมายของคำว่าแม่**. [ออนไลน์] แหล่งที่มา: อ้างอิงจาก <http://www.thitinob.com/node/35> [๑๕ มกราคม ๒๕๖๐]
- นกุลสัจฉิตเสรี. “การพิจารณากฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองเด็กที่เกิดโดยอาศัยเทคโนโลยีช่วยการเจริญพันธุ์ทางการแพทย์หรือการตั้งครรภ์แทน (กฎหมายอุ้มบุญ)”, **รัฐสภาสาร**. ปีที่ ๖๐ ฉบับที่ ๔ (เมษายน ๒๕๕๕) :๗๗-๙๒.
- ปทิตตา ไชยปาน. “ปัญหาการตั้งครรภ์แทนกับศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์”, **วารสารบัณฑิตศึกษานิติศาสตร์**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๑ (ตุลาคม ๒๕๕๗) : ๑๒๒-๑๓๕.
- ประยงค์ แสนบูรณ. **พระพุทธศาสนาเถรวาท**. ขอนแก่น : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ,๒๕๕๕.
- ประเวศ วะสี. **พุทธธรรมกับสังคม**. กรุงเทพฯ: หมอชาวบ้าน, ม.ป.ป.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). **ลักษณะแห่งพระพุทธศาสนา**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม, ๒๕๓๙.
- พระสัทธัมมโชติกะ ฉิมมาจริยะ. **ปรมัตถโชติกา : มหาอภิธัมมัตถสังคหฎีกา ปริเฉทที่ ๕ เล่ม ๒๐**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สุทธิสารการพิมพ์, ๒๕๒๕.
- พระสิริมังคลาจารย์. **มังคลัตถทีปนี**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๕.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๓๙.
- _____. **พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถา แปล ชุด ๙๑ เล่ม**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย, ๒๕๓๔.
- วิฑูรย์/อึ้งประพันธ์. “การผสมเทียมกับกฎหมาย”, **บทบัณฑิตย**. ปีที่ ๔๔ ฉบับที่ ๒(๒๕๓๓) : ๕๔-๖๗.

- วิบูลย์ สันนะพัฒน์. **การรักษาคู่สมรสที่มีบุตรยาก**. [ออนไลน์]แหล่งที่มา: อ้างอิงจาก http://www.vichaiyut.co.th/jul/30_012548/30_01-2548_P71-77.pdf[๑๕ สิงหาคม ๒๕๕๗]
- สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส. **พระธรรมบัญญัติฉบับแปลภาษาไทย ภาคที่ ๑**. กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, ๒๕๒๘.
- สมบูรณ์ คุณาธิคม. **เกาะติดกฎหมายอุ้มบุญ**. [ออนไลน์]แหล่งที่มา :<http://board.dserve.org/t/tman/00000483.html> [๒๙ มิถุนายน ๒๕๕๙]
- สมภาร พรหมทา. “คุณค่าของมนุษย์ตามทัศนะของพระพุทธศาสนากับการประยุกต์ใช้ชีวจริยธรรม”, **วารสารพุทธศาสนศึกษา**. ปีที่ ๑๓ ฉบับที่ ๒(พฤษภาคม-สิงหาคม ๒๕๕๙): ๖-๔๘.
- สุชาติ ทวีสิทธิ์ “ข้อถกเถียงของนักสตรีนิยมต่อกรณี “การอุ้มบุญ” ตอน ๑” ใน **จดหมายข่าว ประชากรและการพัฒนา** ปีที่ ๓๕ฉบับที่ ๑, (๒๕๕๗) : ม.ป.น.
- “อุ้มบุญ ทางเลือกใหม่ในการมีลูก : ถูก ผิด ใครตัดสิน”. ใน **Modern Mom Magazine**. ปีที่ ๒ ฉบับที่ ๑๒ (๒๕๕๘) : ๕-๑๔.
- Clemmit, Marcia. “Reproductive Ethics”, **CQ Researcher**. Vol.19 No. 19 (May 15, 2009) :451-458.
- Constantinidis, Deborah and Cook, Roger. “Australian perspectives on surrogacy: the influence of cognitions, psychological and demographic characteristics.” **Human Reproduction**. Vol.27, No.4 (2012) :1080-1087.
- Department of Health. “Review of the Surrogacy Act 2008” in **Report to the Western Australian Parliament**. Australia : Government of Western Australia, 2014.
- Dirrickx. **Ethics of Reproductive Technologies : Intensive Course on Ethical Issues in Reproductive Medicine**. Belgium: Faculty of Medicine KU Leuven, 2014.
- Hughes, James. **Buddhist Bioethics**. California: John Wiley & Sons, Ltd, 2007.
- Rae, Scott B. **BRAVE NEW FAMILIES?: The Ethics of the New Reproductive Technologies**. California: Talbot School of Theology, Biola University, La Mirada, n.d..
- Stoll, Jane. “Surrogacy Arrangements and Legal Parenthood : Swedish Law in a Comparative Context”. **M.A. Thesis**. (Uppsala Universitet, 2013).
- Sylvia Pace-Owens. “In Vitro Fertilization and Embryo Transfer”, **Journal of Obstetric, Gynecologic & Neonatal Nursing**. Vol. 14, Sup. 6 (November 1985) : S44–S48.

Vayena, Effy Rowe Patrick J. and Griffin, P. David. **Current Practices and Controversies in Assisted Reproduction.** Geneva: World Health Organization, 2002.

